

Пише: Небојша Катић
уторак, 09 септембар 2008 10:01



Над светом се поново надвијају облаци које песимисти виде као хладноратовске, а оптимисти као не-баш-сасвим хладноратовске. За разлику од „првог“ хладног рата, овај предстојећи, ако до њега дође, могао би у свој ратни арсенал уврстити и нека потпуно нова оружја, каквих није било у периоду који је претходио транзицији.

Најава увођења новог оружја садржана је у ауторском тексту америчког сенатора Џозефа Бајдена, објављеном у „Фајненшел тајмсу“ (12. августа) под насловом „Русија може највише изгубити у овом скупом конфликту“. У тренутку када је текст објављен, сенатор Бајден још није постао потпредседнички кандидат америчке Демократске странке. И пре номинације, његов ауторитет је био неспоран, а Србија је (на лош начин) то осетила и на својој кожи. Уз то, Џозеф Бајден је и председник моћног Одбора за спољне послове америчког Сената и човек до кога вероватно долази велики број поверљивих обавештајних информација.

У свом тексту, сенатор Бајден упозорава Москву да дешавања у Грузији могу угрозити одржавање зимске Олимпијаде у Сочију 2014. године, јер ето, Сочи је близу Грузије. Сублимна порука, наравно, гласи да би САД и њене савезнице могле бојкотовати игре у Сочију, као што су то учиниле са играма у Москви 1980. године. Ова претња је још увек само део стандардног хладноратовског арсенала.

Одмах потом, стиже и нова сасвим другачија претња. Бајден упозорава Русију да се западне финансијске институције у прошлости нису превише трудиле да изнесу доказе о корупцији руских политичара, најављујући да би се то сада могло променити. Не сећам се да се оваква претња, мегафонски гласно, икада чула са тако високог места – бар не у комуникацији великих сила.

Три недеље касније (4. септембра), на страницама истог листа, претњу је поновио и Андерс Аслунд. У чланку под насловом „Запад треба да користи економију како би контролисао Русију“, он, између осталог, предлаже да Запад стави под лупу врхунске руске политичаре и њихове компаније, као и да испита улогу тих компанија у прању новца.

Андерс Аслунд није било ко. Реч је о шведском економисти и некадашњем дипломати импресивне радне биографије. Његови контакти сежу до најмоћнијих центара, како у Вашингтону и Стокхолму, тако и у Кијеву и Москви. Аслундов рад је финансијски снажно подржавао и Џорџ Сорос. У Русији деведесетих, у процесима које већина назива приватизација, а понеко пљачка столећа, Аслунд је, у сарадњи са Џефријем Саксом, био саветник моћног клана окупљеног око Јегора Гајдара и Анатолија Чубајса. Захваљујући овој спрези, Сакс и Аслунд су одлучујуће утицали на креирање економске политике и токове руске приватизације. Контроверзан или не, он добро познаје не само руски систем и економију, већ и његову тамну и скривену страну – био је њен део.

На мети новог оружја нашли су се и руски тајкуни, или како их у Русији називају – олигарси. У „другом“ хладном рату, њима је намењена улога талаца, па им се неувијено и разговетно прети арсеналом непријатних мера. На мекшој страни претњи је

Пише: Небојша Катић
уторак, 09 септембар 2008 10:01

ускраћивање виза за боравак на Западу. Олигарси би тако били одвојени од позамашне имовине која се тамо налази, деца од школе, и што је можда најгоре, младе супруге од скупих радњи. На оној тврђој страни, могла би бити забрана инвестирања у западним државама, или чак замрзавање имовине и девизних рачуна. Овим се вероватно сугерише да су олигарси и руска власт толико повезани да би Русија зато могла ставити приватне интересе олигарха изнад својих геостратешких интереса.

Да ли су, и колико ове претње кредибилне, и да ли Запад заиста располаже доказима који могу угрозити руску власт, остаје да се види. Могуће је и да све почива на срачунатом блефу и познатом шаховском принципу, по коме је претња страшнија од извршења. У сваком случају, пропагандни ефекат је делом већ постигнут.

Тешко је претпоставити да у овој врсти судара руска страна нема никакве адуте и никакве интересантне информације о својим ривалима с друге стране. Западни политичари вероватно нису користили руске банке за своје приватне операције, али су се, може бити, превише приближили руским олигарсима у дугом периоду благонаклоног разумевања. Новац има инфективну моћ и оставља трагове. Ако тога и нема, увек преостају оружја класичног хладноратовског арсенала, типа „Он и Она” или још горе „Он и Он” на фотографији, на звучном или видео-запису. Још важније, транзициона и глобализацијска батина има два краја. Превише је испреплетаних интереса, превише је западних компанија и бизнисмена данас у Русији, па би и они могли постати таоци новог хладног рата.

За онога коме хладне, прагматичне и сурове геостратешке анализе нису блиске, ова ситуација намеће бар два питања. Прво, да ли је корупција увек зло, или то постаје само онда када се једна страна наљути на другу? Друго, и далекосежније – ако најмоћнија светска сила овако отворено прети званичницима друге велике силе, како ли онда моћни разговарају са малима? Под каквим страшним притиском можда живе нејаки политичари малих држава, са евентуално великим банкарским рачунима у иностранству? Или још горе, на којој девизној „нули” се завршава независна политика транзиционих земаља?

финансијски консултант
[Politika 09.09.2008.]